

JARIDA LA USHIRIKA

Jarida la Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania

JANUARI - MACHI 2020

HAKIKISHENI MNAENDELEZA USHIRIKA- WAZIRI MKUU

“Ushirika - Pamoja Tujenge Uchumi Imara na Endelevu”

Yaliyomo

4 Dira, Dhima na Majukumu Ya Tume

5 Kutoka Kwa Mrajis na Mtendaji Mkuu Wa Tume

6 Hakikisheni Mnaendeleza Ushirika - Waziri Mkuu

7 Kila Mkulima Awe na Akaunti Benki - Mhe. Bashe

8 Serikali ya Kusudia Kufuta Vyama Vya Ushirika 3, 436

9 Ushirika Nuru Mpya Kuelekea Uchumi wa Viwanda

10 Dkt. Ndiege Mrajis Mpya wa Vyama Vya Ushirika

11 Sera ya Ushirika Msingi wa Mabadiliko Chanya ya Sekta Ya Ushirika

12 Ni Wakati wa Kufikisha Ushirika Biashara

13 Tume ya Ushirika Kuja na Mwarobaini Wa Usimamizi wa Vyama Vya Ushirika

14 Misingi ya Ushirika Kama Mihimili Na Miongozo Katika

14 Utekelezaji Wa Maadili ya Ushirika Shirika La Usimamizi Na Ukaguzi wa Vyama Vya Ushirika (Coasco) Lahimiza Mifumo Imara ya Udhibiti

15 & 16 Saccos Mkombozi wa Wanawake

17 Biashara Saccos Suluhisho la Mtaji

18 Agriterra Kuchangia Kasi ya Maendeleo ya Ushirika Nchini

19 Viongozi wa Ushirika Tanzania Bara Na Zanzibar Kuongeza Ushirikiano

20 Serikali Haitaingilia Vyama Vya Ushirika Vinavyofuata Sheria

DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA TUME

MAJUKUMU YA TUME YA MAENDELEO YA USHIRIKA

Majukumu makuu ya Tume ya Maendeleo ya Ushirika ni kusimamia na kuhamasisha maendeleo ya sekta ya ushirika kwa kutekeleza yafuatayo:-

- i. Kuandikisha na kufuta vyama vya ushirika;
- ii. Kusimamia na kudhibiti vyama vya ushirika;
- iii. Kutunza na kuboresha rejista ya vyama vya ushirika;
- iv. Kutatua migogoro na malalamiko katika vyama vya ushirika;
- v. Kuhimiza na kuhamasisha maendeleo endelevu na ya kiuchumi ya vyama vya ushirika;
- vi. Kutoa elimu na mafunzo kwa wanachama na watumishi wa vyama vya ushirika kuhusu uendeshaji wa ushirika;
- vii. Kukusanya, kuhifadhi na kusambaza takwimu na taarifa za vyama vya ushirika; na
- viii. Kufanya tafiti mbalimbali kwa maendeleo ya vyama vya ushirika;

DIRA

Kuwa Taasisi inayoongoza Afrika katika kuendeleza Vyama vya Ushirika vya kisasa na vyenye uwezo kiuchumi, vinavyokidhi viwango vya kimataifa pamoja na mahitaji ya Sekta ya Ushirika.

DHIMA

Kutoa huduma za Uhamasishaji na Usimamizi zilizo bora na zenye ufanisi ili kuwezesha kuwa na Vyama vya Ushirika vya kisasa na vilivyo imara kiuchumi nchini Tanzania.

KUTOKA KWA MRAJIS NA MTENDAJI MKUU WA TUME

Napenda kutumia fursa hii kuwakaribisha katika toleo hili la kwanza la Jarida la Ushirika kutoka Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania. Jarida linalenga kuhabarisha na kuelimisha umma kuhusu masuala mbalimbali ya Ushirika na linahusu matukio na shughuli zinazofanywa na Tume kwa kushirikiana na wadau mbalimbali katika Sekta ya Ushirika.

Tume ya Maendeleo ya Ushirika ni idara ya Serikali inayojitegemea iliyo chini ya Wizara ya Kilimo. Tume hii ilianzishwa kwa Sheria ya Vyama vya Ushirika Na. 6 ya mwaka 2013 kwa malengo ya kutekeleza majukumu ya kudhibiti, kusimamia na kuhamasisha maendeleo ya Sekta Ushirika nchini. Kutungwa kwa Sheria ya Vyama vya Ushirika na hatimaye kuanzishwa kwa Tume ya Maendeleo ya Ushirika ni sehemu ya utekelezaji wa maamuzi ya kisera ya Serikali ya mwaka 2008 ambayo yalikusudia kuimarisha majukumu ya kiusimamizi na kiuhamasishaji katika Sekta ya Ushirika.

Serikali ya Awamu ya Tano inafanya jitihada kubwa katika kuimarisha uchumi ili kuiwezesha Tanzania kuwa na uchumi wa kati ifikapo mwaka 2025 kupitia uchumi wa viwanda.

Ushirika ni sehemu ya utekelezaji wa vipaumbele vya Dira ya Maendeleo ya Taifa, Ilani ya Uchaguzi 2015-2020.

Dkt. Benson Ndiege

Mrajis wa Vyama vya Ushirika na
Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania

Hivyo, Tume ya Maendeleo ya Ushirika kwa kushirikiana na wadau iko katika hatua mbalimbali za utekelezaji, ufuatiliaji na uhamasishaji wa Vyama vya Ushirika kuingia katika kuchakata mazao na kuyaongeza thamani kupitia uanzishaji wa viwanda. Viwanda hivyo ni pamoja na viwanda vya nyuzi, nguo, ngozi, maziwa, minofu, nyama, kubangua korosho, kutengeneza unga, mafuta ya kula, sabuni, usindikaji wa matunda na mbogamboga.

Ushirika ni dhana ambayo inawawezesha wananchi kwa pamoja kuungana kwa hiari katika kujitafutia maendeleo yao wenyewe na hatimaye kuwa maendeleo ya Taifa. Vyama vya Ushirika vikiungana kwa lengo la kuchakata mazao na kutoa bidhaa bora ndivyo azma ya Serikali katika kuhakikisha Tanzania inajenga uchumi imara wa viwanda inatekelezeka na kuungwa mkono. Natoa wito kwa wananchi kuendelea kujiunga na Vyama vya Ushirika katika sekta na nyanja zote kwakuwa ushirika unatoa fursa ya kuwa na nguvu ya pamoja katika kuboresha maslahi ya wazalishaji bidhaa, watoa huduma na mkulima kupata bei shindani na yenye manufaa na tija kwa maendeleo.

HAKIKISHENI MNAENDELEZA USHIRIKA - WAZIRI MKUU

Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mhe. Kassim Majaliwa amewataka wanaushirika na wananchi kwa ujumla kuendeleza na kuimarisha Ushirika kwa kuwa ndiyo njia pekee ya kumkomboa mwananchi wa kipato cha chini ili kuweza kupata soko la uhakika la mazao yao na kuweza kujipatia mtaji.

Waziri Mkuu ametoa rai hiyo wakati wa kilele cha Maadhimisho ya Sikukuu ya Wakulima Nanenane kitaifa kwenye viwanja vya Nyakabindi mkoani Simiyu, alipokuwa akimuwakilisha Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mheshimiwa Dkt. John Pombe Magufuli. “Ushirika una nafasi muhimu katika kumwendeleza mkulima, tatizo ni viongozi wasiokuwa waadilifu, hakikisheni mnachagua viongozi waadilifu na wabunifu ili kuendeleza na kuimarisha Sekta ya Ushirika,” alisema Mheshimiwa Majaliwa. Aidha, Waziri Mkuu aliwataka wakulima na wanachama kufungua akaunti kwenye benki ili waweze kupokea fedha zao kwa usalama na urahisi ili kuondoa wizi unaojitokeza wakati wa mauzo ya mazao yao kwenye vyama vya msingi, hasa wanunuzi wanapolipa kwa fedha tasilimu kwenye vituo vya mauzo.

Waziri Mkuu, Kassim Majaliwa akiwapungia wananchi wakati alipotembelea maonyesho ya Nanenane - 2019 yaliyofanyika kitaifa kwenye viwanja vya Nyakabindi Mkoani Simiyu. Kulia ni Waziri wa Kilimo, Japhet Hasunga, kushoto kwa Waziri Mkuu ni Mkuu wa Mkoa wa Shinyanga, Zainab Tellak na kulia kwa Waziri Mkuu ni Mkuu wa Mkoa wa Mara, Adam Malima

“Mabanki hakikisheni mnakwenda vijijini kutoa elimu na kufungua akaunti kwa wakulima ili kuwaelimisha wananchi matumizi na umuhimu wa kuweka fedha benki na hatimaye kupunguza na kuondoa matukio ya wizi yanayojitokeza wakati wa msimu wa mauzo ya mazao ya wakulima,” alisema Waziri Mkuu.

Akizigumza katika kilele cha maonesho hayo, Waziri wa Kilimo, Mheshimiwa Japhet Hasunga alisema Wizara inaendelea na mapitio ya Sera ya Kilimo kwa lengo la kuboresha sekta ya kilimo na mazingira ya uzalishaji wa mazao pamoja na masoko nchini. “Sera mpya ya Kilimo inayoandaliwa pamoja na mambo mengine ina dhamira ya kumsaidia mkulima katika kupunguza mianya ya upotevu wa mapato, kuimarisha soko la mazao na kuongeza uzalishaji kwa manufaa ya wananchi na Taifa kwa ujumla,” alisema Mhe. Hasunga.

Awali Waziri Mkuu alitembelea Kijiji cha Ushirika ambacho kiliundwa na mkusanyiko wa mabanda ya maonesho ya vyama vya ushirika kutoka maeneo mbalimbali nchini ambapo alijionea kazi zinazofanywa na vyama hivyo. Waziri Mkuu aliwapongeza wanaushirika walioshiriki kwenye maonesho hayo na kuwataka kuendelea kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi.

KILA MKULIMA AWE NA AKAUNTI BENKI - MHE. BASHE

Naibu Waziri wa Kilimo, Mheshimiwa Hussein Bashe amewataka viongozi wa Vyama Vikuu vya Ushirika na Miradi ya Pamoja kuhakikisha kuwa wakulima watakaouza mazao yao kupitia Vyama vya Ushirika wanakuwa na Akaunti za Benki kwa lengo la kuwawezesha kupata fedha zao kwa wakati na uhakika.

Mheshimiwa Bashe ametoa agizo hilo leo Ijumaa, Januari 24, 2020 Jijini Dodoma alipokuwa akifunga Warsha ya kuwajengea uwezo Wenyevidi na Mameneja wa Vyama Vikuu vya Ushirika na Miradi ya Pamoja iliyofanyika kwa siku tatu kuanzia tarehe 22 Januari 2020 ambayo iliandaliwa kwa pamoja kati ya Tume ya Maendeleo ya Ushirika (TCDC) na Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi (MoCU).

“Hakikisheni kila mkulima anafungua Akaunti Benki ili iweze kumsaidia kupata fedha zake kwa wakati na uhakika, nafahamu wakulima wamekuwa wakicheleweshewa malipo yao bila sababu za msingi; tunataka tatizo hili litatuliwe mara moja,” alisema Mhe. Bashe Naibu Waziri amesema kuwa Benki ziko tayari kuwahudumia wakulima bila gharama yoyote watakapofungua akaunti kwenye Benki hizo na kupitishia malipo ya mazao yao wakati wa kuyauza kupitia Vyama vya Ushirika na kuondoa udanganyifu na wizi unaofanywa na watendaji wa Vyama wasio waadilifu.

Naibu Waziri wa Kilimo Mhe. Hussein Bashe akisisitiza jambo wakati wa kufunga Warsha ya mafunzo kwa Viongozi na wenyevidi wa Vyama Vikuu vya Ushirika iliyofanyika Jijini Dodoma, kulia ni Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Dkt. Titus Kamani, kushoto ni Mrajis wa Vyama vya Ushirika Dkt. Benson Ndiege akifuatiwa na Mkuu wa Chuo cha Ushirika Prof. Alfred Sife

“Wakulima wamekuwa wakinyanyasika sana kwani kuna udanganyifu mwingi na wizi unaofanywa kwa wakulima wakati wa msimu wa mauzo. Katika maeneo mengine utakuta fedha inaletwa kwenye AMCOS lakini malipo hayafanyiki na badala yake mkulima anaambiwa kuendelea kusubiri kwa muda usiojulikana,” alisema Mhe. Bashe. Katika hatua nyingine, Naibu Waziri wa Kilimo, Mhe. Bashe amevitaka Vyama vya Ushirika kuagiza Pembejeo kwaajili ya wakulima ili kurahisisha upatikanaji wake na kupunguza gharama za uzalishaji kwa mkulima. “Katika kuagiza Pembejeo ikiwezekana tumieni fedha zenu wenyewe badala ya kukopa Benki ambazo zinawatoza riba kubwa na mlipaji wa mikopo hiyo ni mkulima na hivyo kuendelea kumdidimiza badala ya kumkomboa,” alisema Naibu Waziri. Aidha, Mhe. Bashe amewataka watu wote wakiwemo baadhi ya viongozi waliochukua mali za wanaushirika popote nchini wazirejeshe mali hizo kwenye Vyama vya Ushirika na kushindwa kufanya hivyo hatua kali za kisheria zitachukuliwa dhidi yao. “Lazima viongozi wa Ushirika tubadilike ili vyama vya Ushirika viweze kuchangia na kulifanya Taifa letu kufikia Uchumi wa Kati. Tunatakiwa kuwa na viongozi sahihi ambao ndio madereva, makondakta na wapiga debe sahihi kwenye Vyama vyetu,” alisema Mhe. Bashe

SERIKALI YA KUSUDIA KUFUTA VYAMA VYA USHIRIKA 3, 436

Serikali kwa kuzingatia matakwa ya Sheria ya Vyama vya Ushirika, Namba 6 ya mwaka 2013, kifungu cha 100 na kanuni ya 26, inakusudia kufuta Vyama vya Ushirika 3,436 ambavyo havitekelezi majukumu yake ya msingi na havipatikani au havijulikani vilipo. Akizungumza na Waandishi wa Habari, leo Januari 05, 2020 Jijini Dodoma, Waziri wa Kilimo, Mhe. Japhet Hasunga, amemwagiza Mrajisi wa Vyama vya Ushirika nchini na Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC), Dkt. Benson Ndiege, kutoa Notisi ya muda wa siku 90 ya kusudio la kutaka kufuta kwenye Gazeti la Serikali vyama vya ushirika ambavyo havitekelezi majukumu yake ya msingi.

“Ninamuagiza Mrajisi wa Vyama vya Ushirika kutangaza mara moja kusudio la kufuta vyama 3,436 ambavyo havitekelezi majukumu yake ya msingi na havipatikani au havijulikani vilipo. Vyama hivi vimetapakaa kwenye Mikoa yote Tanzania Bara,” amesema Mhe. Hasunga.

Waziri wa Kilimo Mhe. Japhet Hasunga akisisitiza jambo wakati wa mkutano na waandishi wa Habari Jijini Dodoma akieleza dhamira ya Serikali kufuta vyama vya ushirika 3,436 (kushoto) Katibu Mkuu Wizara ya Kilimo Mhandisi Mathew Mtigumwe, (kulia) Mrajisi wa Vyama vya Ushirika Dkt. Benson Ndiege

Kwa mujibu wa Sheria ya Vyama vya Ushirika kifungu cha 100, chama kinaweza kikafutwa kwa sababu mbalimbali ikiwa ni pamoja na: kutokuwa na ofisi tangu kiandikishwe; havijulikani vilipo na viongozi wake hawafahamiki na hawapatikani; kushindwa kutekeleza takwa la kisheria la kutayarisha makisio ya mapato na matumizi na kuyapeleka kwa mrajisi kuyapitisha; kushindwa kutayarisha taarifa ya mwaka, kushindwa kufunga mahesabu na kuyapeleka COASCO kwa ukaguzi, kutofanya mikutano ya mwaka ya wanachama wote na bodi zao, Chama kushindwa kufanya shughuli zake ndani ya miezi sita tangu kiandikishwe; Idadi ya wanachama kupungua kwa mujibu wa mahitaji ya kisheria. Asilimia kubwa ya vyama vya ushirika vinavyokusudiwa kufutwa ni Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo (SACCOS) ambavyo ni asilimia 73.8, vyama hivi vingi ni matokeo ya Mfuko wa uwezesaji wa wananchi kiuchumi. Mfuko huu ulilenga katika kuwawezesha wananchi kiuchumi ambapo wananchi walio wengi walianzisha SACCOS kwa lengo la kupata mikopo kutoka kwenye mfuko huo. Aidha, vyama ambavyo havikupata mkopo havikuendelea na majukumu yake na hata vilivyopata mikopo vilitelezwa, jambo ambalo lilipeleka kuwa na SACCOS nyingi ambazo hazifanyi kazi.

Vyama vya Ushirika ambavyo havifanyi kazi vizuri vipo katika mchanganuo ufuatao:

SACCOS (2,537), AMCOS (264), Mifugo (82), Vyama vya walaji (25), Vyama vya huduma (72), Vyama vya ufugaji nyuki (17), nyumba (8), madini (23), Viwanda (102), uvuvi (37), umwagiliaji (31), vyama vikuu (3), na vinginevyo (235).

Idadi ya vyama vya Ushirika kimkoa vinavyokusudiwa kufutwa ni kama ifuatavyo:

Mwanza (393), Pwani (335), Kagera (301), Morogoro (298), Arusha (282), Tabora (282), Kigoma (207), Mara (151), Tanga (136), Geita (119), Manyara (116), Iringa (92), Lindi (85), Mbeya (78), Rukwa (70), Dodoma (68), Singida (59), Songwe (54), Mtwara (52), Kilimanjaro (49), Njombe (40), Simiyu (40), Dar es salaam (39), Ruvuma (39), Shinyanga (34) na Katavi (17).

Mpaka sasa Daftari la Mrajisi wa Vyama vya Ushirika lina jumla ya vyama 11,149 vilivyoandikishwa.

Kati ya Vyama hivyo vyama 6,463 vipo hai, vyama 3,436 havijulikani vilipo (hewa) na vyama 1,250 sinzia.

USHIRIKA NURU MPYA KUELEKEA UCHUMI WA VIWANDA

Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC), Dkt. Titus Kamani amewataka Wafugaji kote nchini kujiunga pamoja katika Vyama vya Ushirika ili kuwa na nguvu ya pamoja na kuweza kuyaaongezea thamani mazao ya mifugo ikiwemo kuanzisha Vyama vya Ushirika wa Maziwa. Dkt. Kamani ametoa wito huo akiwa kwenye ziara ya kutembelea na kujionea mafanikio na changamoto za Chama cha Ushirika wa Maziwa wa Wanawake Nronga (Nronga Women Dairy Cooperative Society) kilichopo wilaya ya Hai, mkoani Kilimanjaro. “kutokana na nilichojoinea hapa kwenye kiwanda cha kusindika maziwa cha Chama cha Ushirika wa Maziwa wa Wanawake Nronga, na kwa kuwa nchi hii ina utajiri mwingi wa ngombe

wa asili na kisasa, nawasahi wafugaji wajiunge pamoja katika ushirika na kuanzisha viwanda vidogo na vikubwa vya kusindika maziwa na bidhaa zake na kuwanufaisha wananchi wengi Zaidi kwa kuwapatia ajira na kuwaongezea kipato,” amesema Dkt. Kamani. Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania amesema kuwa mfano uliooneshwa na wanawake wa Nronga hauna budi kuigwa na wafugaji katika mikoa inayosifika kwa kuwa na mifugo mingi ili waweze kujiunga pamoja katika ushirika na kuweza kupata manufaa makubwa kutokana na kusindika maziwa na kujipatia bidhaa nyingine zinazotokana na maziwa. “Ni vigumu mfugaji mmoja mmoja kuweza kuanzisha kiwanda cha kusindika maziwa, lakini wafugaji wakijiunga katika ushirika

wataweza kukusanya maziwa yao kwa pamoja na kutafuta mashine zitakazowawezesha kufanya usindindikaji na kukuza mataji na hatimaye kuweza kumiliki kiwanda chao wenyewe,” amesema Dkt. Kamani.

Akitoa maelezo kuhusu Chama cha Ushirika wa Maziwa wa Wanawake Nronga kwa Dkt. Kamani, Katibu Meneja wa chama hicho, Hellen Usiri amesema kuwa chama chake kilianzishwa na wanawake 6 mwaka 1987 na hivi sasa kina wanachama 462.

Aidha, mkoani Pwani Chama cha Ushirika wa Wafugaji wa Kiluvia Mpiji (CHAWAKIM) kupitia Bw. John Kaguo Katibu kilieleza kuwa Chama hicho kinajishughulisha na Ushirika wa wafugaji ng’ombe wa maziwa ambapo wanachama wa Chama hicho ni wafugaji wa ngombe ambao hucusanya maziwa kwa pamoja ili kupata masoko na bei zenye tija kwa bidhaa hiyo. Alibainisha kuwa CHAWAKIM kilianzishwa kwa madhumuni ya kuinua wananchi wa eneo hilo

Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika kulia Dkt. Titus Kamani akipokea bidhaa ya maziwa kutoka kwenye ATM ya maziwa kutoka Nronga Women Dairy Cooperative Society kilichopo mkoani Kilimanjaro

kiuchumi, kuongeza wigo wa upatikanaji wa ajira, kuinua sekta ya Ufugaji pamoja na kuimarisha mahusiano na Jamii inayozunguka Chama hicho. Bw. Kaguo alifafanua kuwa Ushirika huo umefanikiwa kuwa na kiwanda cha kusindika maziwa ambacho hupokea maziwa kutoka kwa wafugaji mbalimbali ambapo maziwa hayo hupimwa kwa kipimo maalum wakati wa kuyapokea ili kuhakikisha maziwa yanayopokelewa yana kidhi ubora stahiki. Baada ya kupokelewa huchujwa na kuhifadhiwa vyema katika matanki maalum yenye uwezo wa kuyapooza na kuhifadhi maziwa hayo katika hali na ubora mzuri kwaajili ya mauzo.

Bw. John Kaguo Katibu wa Chama cha Ushirika wa Wafugaji wa Kiluvia Mpiji Mkoa wa Pwani (CHAWAKIM) akieleza usindikaji wa maziwa katika Kiwanda kinachomilikiwa na CHAWAKIM

DKT. NDIEGE MRAJIS MPYA WA VYAMA VYA USHIRIKA

Dkt. Benson Ndiege ameteuliwa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania Mhe. John Pombe Joseph Magufuli kuwa Mrajis wa Vyama vya Ushirika na Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC), kuanzia mwezi Oktoba, 2019 akichukua nafasi iliyokuwa ikishikiliwa na Bw. Tito Haule. Kabla ya uteuzi huo, Dkt. Ndiege alikuwa Mhadhiri na Mkuu wa Idara ya Shahada za Juu katika Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi.

Dkt. Ndiege ni msomi, mwenye weledi, ujuzi na uzoefu wa masuala ya Uchumi na Ushirika ambaye ana Shahada ya Uzamivu wa Udhhibiti wa Fedha (PhD in Financial Management) kutoka Chuo Kikuu cha Dalian, China mwaka 2015 na Shahada ya Uzamili katika Uchumi (MSc - Economics) kutoka Chuo Kikuu Mzumbe, mwaka 2010.

Aidha, Dkt. Ndiege pia ana Shahada ya Ualimu wa Uchumi na Jiografia (BAED – Economics & Geography) kutoka Chuo Kikuu cha Dar Es Salaam, mwaka 2006.

Dkt. Ndiege kwa kushirikiana na Wasomi wengine ameandika na kuchapisha machapisho mbalimbali yanayohusu Sekta ya Ushirika. Baadhi ya machapisho hayo ni pamoja na *Empowering Small Scale Dairy Farmers Through the Cooperative Model*, *The Link Between Financial Performance and Loan Repayment Management in Tanzania*, na *Analysis of the Possibilities for Expansion of Services in Tanzania* SACCOS.

Aidha Mhe. Rais amewateuwa Pia Bw. Charles Masolwa Malunde kuwa Naibu Mrajis wa Vyama vya Ushirika-Uhamasishaji na Urataibu na Bw. Collins Benedict Nyakunga aliyeteuliwa kuwa Naibu Mrajis wa Vyama vya Ushirika- Ukaguzi na Usimamizi.

WIZARA YA KILIMO TUME YA MAENDELEO YA USHIRIKA TANZANIA

Salamu za Pongezi

Bw. Charles Masolwa
Malunde

Dkt. Benson Otieno Ndiege

Bw. Collins Benedict
Nyakunga

Makamishna, Menejimenti na Watumishi wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC),
Tunawapongeza Viongozi wa Tume walioteuliwa na
Rais wa Jamhuri wa Muungano wa Tanzania, **Mhe. Dkt. John Pombe Joseph Magufuli**
kuanzia tarehe 30/01/2020:

Dkt. Benson Otieno Ndiege aliyeteuliwa kuwa
Mrajis wa Vyama vya Ushirika na Mtendaji Mkuu wa Tume,
Bw. Charles Masolwa Malunde aliyeteuliwa kuwa
Naibu Mrajis wa Vyama vya Ushirika- Uhamasishaji na Urataibu na
Bw. Collins Benedict Nyakunga aliyeteuliwa kuwa
Naibu Mrajis wa Vyama vya Ushirika- Ukaguzi na Usimamizi.

Ushirika - Pamoja Tujenge Uchumi Wenye Nguvu Zaidi

TUME YA USHIRIKA KUJA NA MWAROBAINI WA USIMAMIZI WA VYAMA VYA USHIRIKA

Mrajis Msaidizi sehemu ya usimamizi wa vyama vya Ushirika wa Kifedha wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Bw. Josephat Kisamalala amesema Tume ya Maendeleo ya Ushirika tayari iko katika hatua ya awali ya utekelezaji wa mfumo wa TEHAMA utakaotumika katika kusimamia Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo (SACCOS) kwa mujibu wa Sheria ya Huduma ndogo za Fedha ya mwaka 2018. Akizungumza wakati wa mafunzo kwa Warajis wasaidizi wa Mikoa ya mfumo wa TEHAMA utakaoanza kutumika hivi karibuni kwa lengo la kuboresha huduma kwa wanachama na kuimarisha usimamizi wa Sekta ya Ushirika. Mfumo utakaoweza uombaji wa leseni moja kwa moja kutoka kwenye Chama cha Ushirika na kupokelewa Tume ya Maendeleo ya Ushirika jambo ambalo litarahisisha upatikanaji wa huduma mahali popote kilipo Chama cha Ushirika. Hivyo, mfumo utaongeza uwazi, utunzaji wa takwimu sahihi na Utawala Bora kwa kuzingatia vigezo na masharti ya utoaji leseni. "Leseni zitatolewa na Mrajis wa Vyama vya Ushirika nchini mara baada ya kufanyika kwa tathimini ya maombi hayo kwa kina.

Ofisi za Mikoa na Wilaya zitahakikisha zinatoa maelekezo kwenye Vyama na kuhakikisha SACCOS zote zilizopo katika maeneo yao zinatekeleza matakwa ya Sheria ya Huduma Ndogo za Fedha", alisema Kisamalala

Mtaalamu wa TEHAMA Bw. Emmanuel Masaga kutoka Umoja wa Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo (SACCOS) Kanda ya Kaskazini - NOSACCU JCE LTD akitoa mada katika mafunzo hayo alieleza kuwa mfumo huo unauwezo wa kutunza taarifa na nyaraka nyingi zikiwemo idadi ya Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo, mahali vilipo, namba za usajili, mahali kilipo, hali ya Chama kulingana na muda husika. Masaga aliongeza kuwa Mfumo utasaidia taarifa za Saccos kufahamika vizuri na kwani mfumo utakihitaji Chama kuingiza taarifa zake muhimu kama vile mtaji, madeni ya chama, mikopo iliyotolewa kwa wanachama, wafanyakazi wa Chama, Benki zinazotumiwa na Chama, taarifa za Bodi, watendaji husika wa Chama, kamati za mikopo, jumla ya Akiba.

Aidha, Mfumo una uwezo wa kupokea viambatanisho na endapo yatakapopokelewa yakiwa na dosari yeyote yatarejeshwa kwa muombaji yakiwa na sababu ya kukataliwa. Muombaji anaweza kuangalia mwenyewe wakati wowote majibu ya maombi yake. Alifafanua kwamba endapo taarifa za Chama ni sahihi na kukidhi

Mrajis Msaidizi sehemu ya usimamizi wa vyama vya Ushirika wa Kifedha wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Bw. Josephat Kisamalala akitoa mada kwa Warajis Wasaidizi wa mikoa wakati wa kikao cha mafunzo ya Mfumo wa TEHAMA kwa lengo la kuboresha huduma kwa wanachama kilichofanyika Jijini Dodoma

vigezo Chama hicho kitapata Cheti cha Leseni kitapatikana kwa Mfumo ikiwa na namba maalum ambapo muombaji atakipata mahali popote alipo. Mfumo huo utapatikana kwa urahisi kwa mtandao kupitia tovuti ya Tume ya maendeleo ya Ushirika, ushirika.go.tz Aidha kwa Upande wa Tume Mfumo unaenda kuongeza ufanisi kwa kusaidia upatikanaji wa ripoti za Vyama vilivyooomba leseni, zilizopata leseni, zilizopata changamoto wa kupata leseni mikoa. Hivyo, kuwawezesha watendaji wa Tume kuwa na taarifa za waombaji leseni wakati wowote zinapohitajika.

Pamoja na mambo mengine, Vyama hai vya Ushirika wa Akiba na Mikopo nchini vipo ni takribani 2,707, ambapo kwa mujibu wa Sheria ya Huduma ndogo za Fedha ya mwaka 2018 imetoa muda wa mwaka mmoja kwa Vyama vyote vilivyosajiliwa kuwa na leseni muda ulioanza tarehe 1 Novemba 2019 hadi kufikia 31 Octoba 2020.

NI WAKATI WA KUFIKIRIA USHIRIKA BIASHARA

Vyama vya Ushirika vimeshauriwa kujiendesha kibiashara kwa kutumia misingi thabiti ya Kimataifa ya Ushirika ili kutengeneza faida na manufaa kwa wanaushirika na hatimaye kuongeza pato la Taifa. Wito huo umetolewa na Mrajis Msaidizi anayehusika na Uratibu wa Ukaguzi na Usimamizi wa Vyama vya Ushirika visivyokuwa vya Kifedha wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika (TCDC), Bw. Revocatus Nyagilo wakati akitoa mada kwenye Warsha ya mafunzo ya Ushirika kwa Wenyevitwa wa Vyama Vikuu vya Ushirika na Miradi ya Pamoja kutoka mikoa mbalimbali, yaliyofanyika Jijini Dodoma. Bw. Nyagilo ameeleza kuwa Vyama vya Ushirika ni vizuri vikawa na mtazamo wa kukuza rasilimali walizonazo ili kukuza mitaji ya uendeshaji, kuweka mifumo imara ya udhibiti ya ndani ya Vyama pamoja na kuzingatia kanuni bora za uwekaji kumbukumbu sahihi za hesabu za vyama kwa lengo la kuzingatia Utawala Bora na uendelevu wa shughuli za Chama.

Aidha, Mrajis Msaidizi alisisitiza suala la utunzaji wa kumbukumbu na nyaraka kwa lengo la kuendeleza shughuli za uendeshaji wa Chama.

Mkurugenzi wa Utafiti na Mafunzo wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Bi. Dorothy Kalikamo akieleza jambo wakati wa ufunguzi wa Warsha ya mafunzo kwa Wenyevitwa wa Vyama Vikuu iliyofanyika Jijini Dodoma

"Umuhimu wa kutunza vizuri kumbukumbu za Chama ni pamoja na kubaini mapato na matumizi kwa kipindi fulani cha mwaka wa fedha, kutambua faida na hasara iliyopatikana, kujua salio, kujua miamala iliyofanyika, miamala iliyohusu na ile isiyohusu fedha taslimu pamoja na uandaaji wa taarifa mbalimbali za fedha na takwimu," alisema Bw. Nyagilo. Mrajis Msaidizi amesema, wakati umefika sasa tufikirie Ushirika Biashara utakao simamiwa na kujiendesha kibiashara kwa kusimamia rasilimali za vyama vyema pamoja na kuajiri wataalamu wenye taaluma husika watakaosaidia katika usimamizi huo na uendeshaji wa kazi za Vyama ili kuleta tija na muelekeo wenye faida. Akichangia mada katika Warsha hiyo, Mkaguzi Mwandamizi kutoka Shirika la Usimamizi na Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika (COASCO), Bw. Golden Wilson alibainisha mzunguko wa taratibu zinazofuatwa wakati wa kaguzi katika Vyama na kusisitiza kuwa vyama vinapaswa kujibu hoja zinazoibuliwa wakati wa kaguzi kwa usahihi na kimaandishi ili kuhakikisha kuwa ripoti zinatoa picha na taswira sahihi inayoeleza hali ya chama husika.

Kwa upande wake Mwenyekiti wa Chama Kikuu cha Ushirika wa Akiba na Mikopo Tanzania (SCCULT), Dkt. Gervas Machimu, amesema warsha hiyo ni sehemu ya kuleta mabadiliko chanya katika vyama vya Ushirika kwa kuwa inajenga uwezo kwa Viongozi ambao ni wasimamizi muhimu wa Vyama. Dkt. Machimu amesema kuwa mafunzo kama hayo yanaongeza uwajibikaji kwa kuwawezesha viongozi kujua wajibu wao na utekelezaji utakaoakisi matarajio ya wanachama na wadau. Akibainisha kuwa mafunzo ya pamoja kwa viongozi ni fursa ya kuelewa changamoto za ujumla zilizoko katika Vyama vya Ushirika pamoja na kubadilishana uzoefu baina ya viongozi ili kuboresha utendaji na usimamizi wa vyama kwa malengo ya kupunguza dosari zinazojitokeza katika uendeshaji wa Vyama vya Ushirika.

Viongozi wa Vyama Vikuu vya Ushirika wakifuatiliamajadiliano wakati wa warsha ya Mafunzo kuhusu masuala mbalimbali ya kuboresha Sekta ya Ushirika

SERA YA USHIRIKA MSINGI WA MABADILIKO CHANYA YA SEKTA YA USHIRIKA

Mkurugenzi wa Mipango Ufuatiliaji na Tathmini wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika (TCDC) Bw. Buji Bampebuye amesema wadau wote wa Ushirika wakitekeleza majukumu yao ya Kiushirika kupitia dira na mwelekeo wa Sera ya Ushirika, ni dhahiri kwamba Sekta ya Ushirika itakuwa na mabadiliko chanya na yenye tija kwa wananchi. Akizungumza wakati wa ufunguzi wa Warsha ya kujadili maboresho ya Sera ya Ushirika (2002) iliyoanza Jumanne 28 Januari, 2020 hadi 29 Januari 2020, Mkoani Morogoro. “Ushirika ni moja ya nyenzo muhimu inayoweza kutumika nchini katika kuondoa umaskini na kuondokana na uchumi tegemezi. Hivyo, kwa kuimarisha Sera ya Ushirika tunajiwekea misingi imara ya kuendeleza Ushirika nchini,” alisema Bw. Bampebuye Bw. Bampebuye amesema Tanzania tunaweza kujifunza mambo mengi mazuri kutoka kwenye nchi zilizofanikiwa katika Sekta ya Ushirika pia tunaweza kutumia tafti zetu zilizowahi kufanyika na kuingiza yatakayoongeza chachu ya ukuaji wa Sekta ya Ushirika na kupata Sera itakayokuwa ikijibu Changamoto za wakulima na Wanaushirika kwa ujumla.

Mkurugenzi wa Mipango, Ufuatiliaji na Tathmini Bw. Buji Bampebuye akifafanua jambo wakati wa warsha ya kujadili maboresho ya Sera ya Ushirika (2002) mkoani Morogoro

Mshauri wa Kibiashara wa Shirika la Kimataifa lisilo la Kiserikali linalojishughulisha na masuala ya Ushirika nchini litwalo AGRITERRA Bw. Mikidadi Waziri akitoa mada katika Warsha hiyo ameeleza kuwa Shirika hilo kama mdau wa Ushirika limekuwa likifanya kazi katika kuongeza msukumo wa Maendeleo katika Sekta ya Ushirika kupitia mafunzo kwa Vyama vya Ushirika ya Utawala Bora, Usimamizi wa Fedha na uhamasishaji. Bw. Mikidadi alisema kuwa baadhi ya Changamoto zilizopo katika Sekta ya Ushirika ni pamoja na ushiriki mdogo wa vijana na wanawake hususan katika ngazi za uongozi za Vyama vya Ushirika. Hivyo, akashauri haya ni mambo ya msingi ya kuzingatiwa katika maboresho ya Sera ili kuhakikisha kuwa Sekta inakuwa endelevu na inatoa fursa za kiuchumi kwa makundi yote ya jamii zetu.

Kwa upande wake Mjumbe wa Bodi ya Chama Kikuu cha Ushirika wa Akiba na Mikopo Tanzania (SCCULT) Bi. Anna Lupiano amesema uboreshaji wa Sera ya Ushirika unatoa matazamiaji ya kupata utendaji na utekelezaji wa majukumu utakaoenda kujibu changamoto mbalimbali za Sekta ya Ushirika. Bi. Lupiano ametoa wito kwa Viongozi na Watendaji wa Vyama vya Ushirika kufuata na kutekeleza matakwa ya Sera mpya itakapokuwa tayari katika hatua za utekelezaji ili kuboresha na kuhakikisha uendelevu wa Vyama vya Ushirika.

MISINGI YA USHIRIKA KAMA MIHIMILI NA MIONGOZO KATIKA UTEKELEZAJI WA MAADILI YA USHIRIKA

- i. Uanachama wa hiari na ulio wazi
- ii. Wanachama na udhibiti wa kidemokrasia
- iii. Ushiriki wa wanachama katika shughuli za kiuchumi
- iv. Uhuru na kujitegemea
- v. Elimu, Mafunzo na taarifa
- vi. Ushirikiano miongoni mwa Vyama vya Ushirika

SHIRIKA LA USIMAMIZI NA UKAGUZI WA VYAMA VYA USHIRIKA (COASCO) LAHIMIZA MIFUMO IMARA YA UDHIBITI

Vyama vya Ushirika nchini hususan vyama vya msingi vya mazao (AMCOS) vimetakiwa kuimarisha mifumo ya udhibiti wa manunuzi na mauzo ya mazao ya wakulima ili kuhakikisha kuwa mkulima anapata malipo sahihi na kwa wakati ili kuondoa wizi na ubadhilifu unaojitokeza katika maeneo mengi ya Vyama vya Ushirika.

Wito huo umetolewa na Kaimu Mkurugenzi Mkuu wa Shirika la Usimamizi na Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika (COASCO), Bw. Zavery Mkingule wakati wa mahojiano maalum na Jarida hili, Jijini Dododma hivi karibuni.

Bw. Mkingule alisema changamoto kubwa ambayo imekuwa ikivikabili Vyama vya Ushirika ni kukosa waatalamu wanaoweza kuandika miamala ya fedha yenye kuonesha uhalisia wa shughuli zinazofanywa na vyama hivyo. "Vyama vya Ushirika vihakikishe vinaajiri au kutumia watendaji wenye sifa stahiki za uandikaji wa vitabu vya fedha utakaonesha uhalisia wa utendaji wa chama pamoja na kuimarisha mifumo ya udhibiti wa ndani wa miamala yote inayofanywa na vyama vya ushirika," alisema Bw. Mkingule Mkurugenzi huyo alieleza kuwa hiyo ni kati ya changamoto

zilizobainika katika Ripoti ya ya Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika kwa mwaka wa fedha 2018/19 iliyofanywa na COASCO kwa Vyama vya Ushirika vipatavyo 4,413. Ukaguzi huo ni utekelezaji wa jukumu la msingi la Shirika hilo kwa mujibu wa Sheria ya Shirika la Ukaguzi na Usimamizi wa Vyama vya Ushirika Na.15 ya mwaka 1982 inayotoa Mamlaka kwa COASCO kufanya ukaguzi kwa Vyama vya Ushirika nchini. Bw. Mkingule aliongeza kuwa kutokana na Ripoti hiyo, hali halisi inaonesha kuwa katika kipindi hicho cha 2018/19 COASCO imekagua vyama hivyo ambavyo ni sawa na asilimia 102.6 ya lengo la Serikali la kukagua vyama 4,300. Hivyo, malengo yalifikwa kwa asilimia 102,

Mkurugenzi Mkuu wa Shirika la Usimamizi na Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika (COASCO), Bw. Zavery Mkingule (kulia) akikabidhi Ripoti ya ya Ukaguzi wa Vyama vya Ushirika kwa mwaka wa fedha 2018/19 kwa Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Dkt. Titus Kamani (kulia), Mr. Rajis wa Vyama vya Ushirika Dkt. Benson Ndiege (katikati) akishuhudia makabidhiano hayo wakati wa kikao cha makabidhiano ya ripoti ya Ukaguzi, Jijini Dodoma

yaani lengo la Serikali lilifikwa kama ilivyoagizwa. Pamoja na mambo mengine yaliyoshauriwa na Mkurugenzi katika kuoongeza tija kwenye vyama vya Ushirika ni kuhakikisha kuwa wanaushirika hususan watendaji wa Vyama wanapewa elimu ya Ushirika kuanzia ngazi ya wanachama hadi viongozi wa vyama ili waweze kujua haki na wajibu walionao katika vyama vya ushirika ikiwemo vyama vya msingi, vyama vikuu na mashirikisho ya Ushirika. Endapo kila mmoja katika ngazi yake atapata elimu stahiki utekelezaji wa majukumu utafanyika kwa ufanisi zaidi kwa kuzingatia uelewa sahihi wa jukumu la kila mtendaji katika nafasi yake.

Aidha, akieleza matazamio ya COASCO katika kipindi cha mwaka wa fedha (2019/2020) alieleza Shirika limejipanga kukagua na kutoa picha halisi ya vyama vyote vya ushirika vitakavyokuwa vimefanya kazi (hai) na vile ambavyo ni sinzia (visivyofanya kazi) na kubainisha vyama ambavyo havifanyi kazi au havipatikani na kuishauri Serikali ipasavyo kwa lengo la kuboresha utendaji wa Sekta ya Ushirika.

Licha ya ofisi za ofisi za COASCO makao makuu zilizopo Jijini Dodoma, Shirika limerahisisha upatikanaji wa huduma nchini kwa kuwa na ofisi 14 katika mikoa mbalimbali ya Tanzania Bara. Ofisi hizo zipo katika mikoa ya Arusha, Dar es salaam, Iringa, Kagera, Kilimanjaro, Mbeya, Morogoro, Mtwara, Mwanza, Ruvuma, Shinyanga, Tabora na Tanga ambapo Mkoa wa Lindi unahudumiwa na ofisi ya Mtwara, mkoa wa Pwani unahudumiwa na ofisi ya Dar es salaam, Songwe na Rukwa unahudumiwa na Mbeya. Kigoma na Katavi unahudumiwa na Tabora, Singida inahudumiwa na Dodoma, Geita na Mara inahudumiwa na Ofisi ya Mwanza, Manyara, Arusha na Simiyu inahudumiwa na Ofisi za Shinyanga.

Pamoja na jukumu la kaguzi za Vyama vya Ushirika, COASCO vilevile hutoa huduma za ushauri wa kitaalamu wa masuala ya kodi na fedha, kufanya kaguzi maalum kwa vyama vya ushirika vinavyobainika kuhitaji kufanyiwa ukaguzi huo kutoka kwa Mamlaka za Serikali.

Aidha, COASCO hutoa huduma za mafunzo kazi kwa watendaji hususan kuhusu utunzaji wa vitabu vya hesabu na namna bora ya uandaaji wa hesabu kwa kuzingatia viwango vya uhasibu vya Kimataifa (IFRS) pamoja na kufanya tafiti za utendaji wa vyama ili kuishauri Serikali ipasavyo.

SACCOS MKOMBOZI WA WANAWAKE

Vyama vya Ushirika vya Akiba na Mikopo (SACCOS) vimetajwa kuwa ni chachu ya kuwakomboa wananchi wengi wa kipato cha chini hususan wanawake wa maeneo mengi nchini kupitia vyama hivi vyenye kutoa huduma za kifedha kwa riba nafuu.

Mwenyekiti wa Chama cha Ushirika cha Akiba na Mikopo cha wanawake wa Wilaya ya Karagwe na Kyerwa kiitwacho Kagera Women Saving and Credit Cooperative Society Ltd (KAWOSA) kilichopo Wilaya ya Karagwe mkoani Kagera Bi. Safina Amrani amesema kuwa utekelezaji wa mpango kazi na mkakati wa chama hicho unaendelea vizuri.

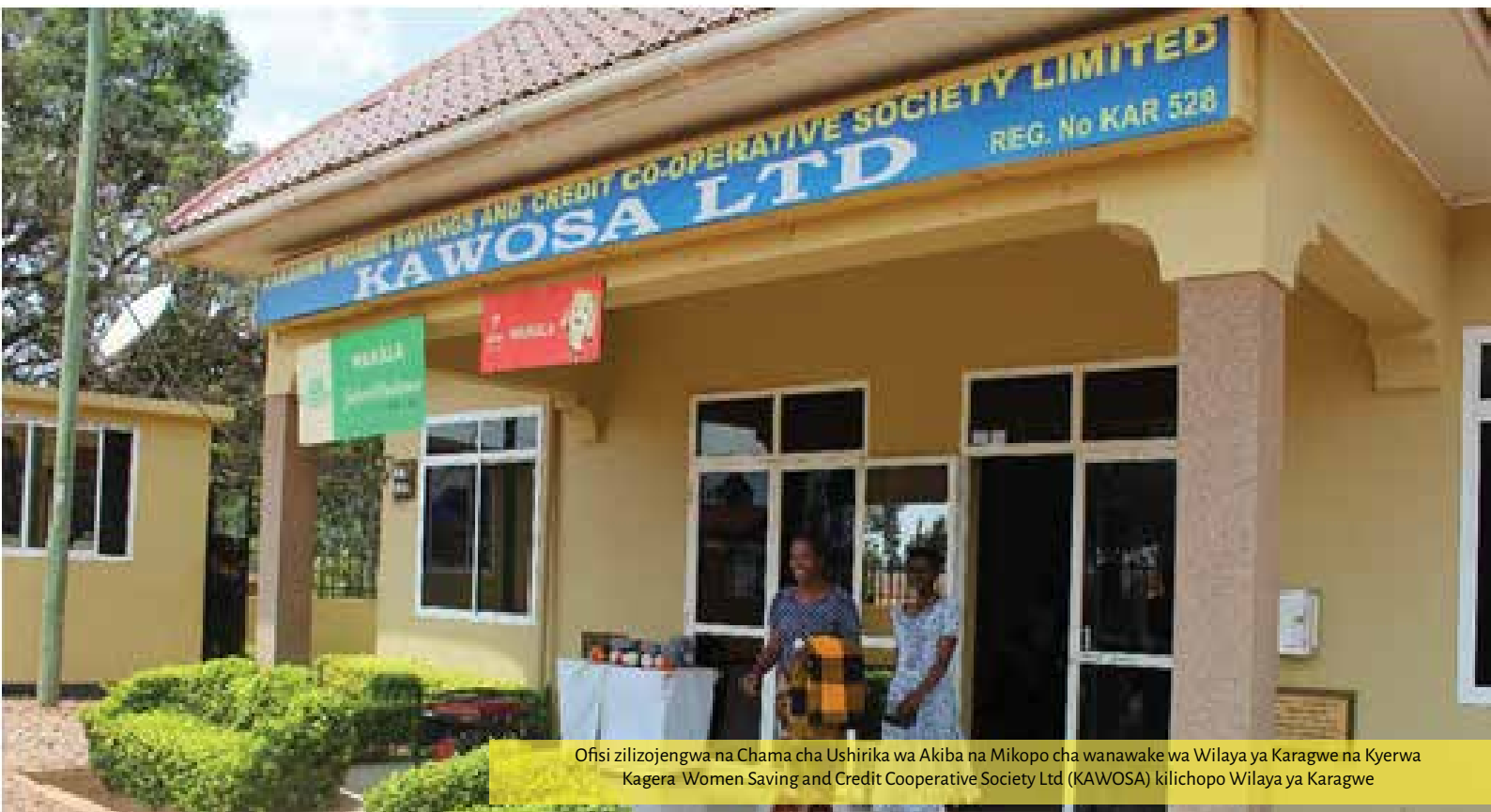
Akieleza kuwa chama hicho kilichoanza na wanachama waanzilishi wanawake 70 mwaka 2006 kimekuwa na kufikia jumla ya wanachama 11,643. Akiongeza kuwa KAWOSA ilianza na mtaji wa kiasi cha Shilingi 1,000,000/- na mpaka sasa mtaji huo umekuwa hadi kufikia kiasi cha Shilingi 1,500,000,000/-

“KAWOSA ni chama kilichoanza na changamoto nyingi zikiwemo kutokuwa na miundombinu ya utendaji kama vile majengo ya ofisi na vitendea kazi, kwakweli hatukukata tamaa tuliendelea kuhamasishana na hata ilipobidi wanachama walikutana chini ya mti kila tarehe 5 ya mwezi na kuendelea kujadili na kutekeleza majukumu yetu. Hivyo, natoa wito wanawake tusikate tamaa katika harakati za kujikwamua kiuchumi licha ya changamoto zinazoweza kuwepo hasa katika hatua za awali,” alisema Bi. Safina Meneja wa Chama cha KAWOSA Bi. Goreth Elias amesema chama hicho kimekuwa kikizingatia matakwa ya Sheria, Kanuni na taratibu za Vyama vya Ushirika. Meneja alifafanua kuwa Chama hicho licha ya kutoa mikopo kwa 29 mwanachama mmoja mmoja vilevile wana utaratibu wa mikopo kwa vikundi vya wanawake wa kipato cha chini ili kuwawezesha kujikwamua kiuchumi. Alieleza utaratibu huo umefanikiwa kuunda vikundi 926 vya wanawake vyenye wanachama 8,334 ambao katika hatua za awali chama hutembelea vikundi kwa lengo la kuwapa elimu ya ujasiriamali na kutambua fursa mbalimbali za kiuchumi zilipo katika mazingira yao na kuzitumia kujiinua kiuchumi ili kujitafutia maendeleo yao wenyewe na familia zao. Meneja alieleza wanawake hao hukopeshwa mikopo katika vikundi ili kuanzisha na kuendeleza miradi mbalimbali hususan iliyo katika kilimo na ufugaji maeneo ya vijijini. Mikopo hiyo yenye kuwasaidia mitaji kuanzia Shilingi 50,000 hadi 200,000 kwa riba ndogo. Akiongeza kuwa kipekee chama kimechukua hatua ya kuwahudumia wanawake hao wa kipato cha chini kwa kuwafuata maeneo walipo ili kuwapunguzia gharama na muda wa kupata huduma. Akisema kauli mbiu ya huduma hizo ni “Ulipo tunakufuata,” alisema Bi. GorethWahudumu wa KAWOSA wenye (mashati meupe) wakihudumia wanachama katika Ofisi za KAWOSA mkoani Kagera.

Kwa upande wake Mjasiriamali Bi. Laurencia Hagalu mnufaika na mwanachama wa chama cha KAWOSA amesema chama hicho kimekuwa kikimsaidia kupata mikopo ya kuendesha biashara yake ya Hoteli wilayani hapo Karagwe. Aliongeza kusema kuwa alianza kuchukua mkopo wa kiasi cha Shilingi 500,000/-, baadae akakopa 1,000,000/-, 10,000,000/- hadi sasa anakopa Shilingi 15,000,000/- viwango ambavyo vimekuwa vikiongezeka kutokana na kufanya kazi kwa malengo na mafunzo mbalimbali kutoka KAWOSA pamoja na Tume ya Maendeleo ya Ushirika. Mjasiriamali huyo alieleza kuwa biashara hiyo imesaidia kusomesha watoto shule za viwango vya Kimataifa na kumuwezesha kuendesha maisha yake vizuri

Licha ya mafanikio hayo ameweza kununua viwanja, kujenga 30 nyumba mbili, kuajiri wafanyakazi takribani 15 katika biashara yake jambo ambalo linasaidia kuongeza ajira na kuboresha maisha ya jamii inayomzunguka. Akitoa wito kuwa SACCOS ni nyenzo ya kuondoa umaskini hususani kwa mwanamke kujikomboa kiuchumi. “mwanamke ni mlezi wa familia, nguzo ya jamii na msingi wa Taifa la leo na kesho,” alisema Bi. Laurencia

“KAWOSA ni chama kilichoanza na changamoto nyingi zikiwemo kutokuwa na miundombinu ya utendaji kama vile majengo ya ofisi na vitendea kazi, kwakweli hatukukata tamaa tuliendelea kuhamasishana na hata ilipobidi wanachama walikutana chini ya mti kila tarehe 5 ya mwezi na kuendelea kujadili na kutekeleza majukumu yetu. Hivyo, natoa wito wanawake tusikate tamaa katika harakati za kujikwamua kiuchumi licha ya changamoto zinazoweza kuwepo hasa katika hatua za awali,” alisema Bi. Safina

Ofisi zilizoengwa na Chama cha Ushirika wa Akiba na Mikopo cha wanawake wa Wilaya ya Karagwe na Kyerwa Kagera Women Saving and Credit Cooperative Society Ltd (KAWOSA) kilichopo Wilaya ya Karagwe

Meneja wa Chama cha KAWOSA Bi. Goreth Elias amesema chama hicho kimekuwa kikizingatia matakwa ya Sheria, Kanuni na taratibu za Vyama vya Ushirika. Meneja alifanua kuwa Chama hicho licha ya kutoa mikopo kwa mwanachama mmoja mmoja vilevile wana utaratibu wa mikopo kwa vikundi vya wanawake wa kipato cha chini ili kuwawezesha kujikwamua kiuchumi. Alieleza utaratibu huo umefanikiwa kuunda vikundi 926 vya wanawake vyenye wanachama 8,334 ambao katika hatua za awali chama hutembelea vikundi kwa lengo la kuwapa elimu ya ujasiriamali na kutambua fursa mbalimbali za kiuchumi zilipo katika mazingira yao na kuzitumia kujiinua kiuchumi ili kujitafutia maendeleo yao wenyewe na familia zao.

Wahundumu wa KAWOSA wenye (Mashati Meupe) Wakihudumia Wanachama katika Ofisi za KAWOSA Mkoani Kagera

BIASHARA SACCOS SULUHISHO LA MTAJI

Vyama vya Akiba na Mikopo (SACCOS) imebainishwa kuwa ni moja ya suluhisho la mitaji kwa wananchi hususani kutokana na upatikanaji wa mikopo kwa riba nafuu nchini. Vyama hivi vikiwa ni miongoni mwa vyama vya Ushirika vinavyosimamiwa na Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania.

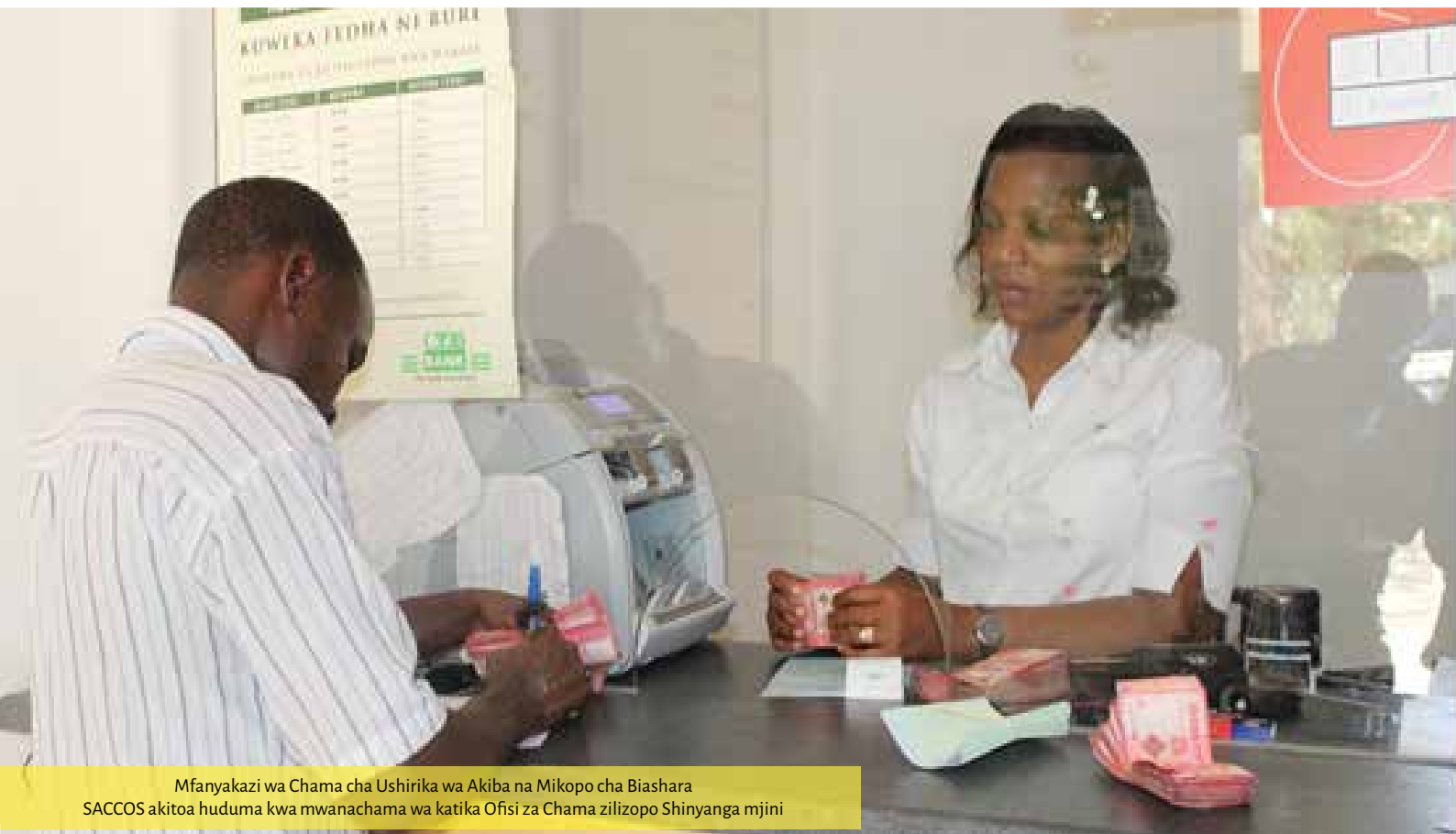
Wanachama wa Biashara SACCOS wakipata huduma katika Ofisi za Chama, mjini Shinyanga Meneja wa chama cha Akiba na Mikopo cha Biashara SACCOS mkoani Shinyanga Bw. Amos Boniface amesema chama hicho cha Akiba na Mikopo kilianza na wanachama 20 hadi sasa wako wanachama 128. Ambapo alieleza kuwa chama hiko kinaundwa na wanachama ambao ni wafanyabiashara wa Manispaa ya Mji wa Shinyanga kikiwaunganisha wafanyabiashara hao kwa kuweka akiba na kukopa kwa riba nafuu ili waweze kuongeza mitaji ya biashara zao. Akifafanua kuwa hadi kufikia mwaka 2019 chama kimetoa mikopo yenye thamani ya zaidi ya Shilingi Millions 800. Akiongelea mafanikio ya Chama hicho Makamu Mwenyekiti wa Biashara SACCOS Bw. Christopher Ringo amesema chama kilianza na mtaji wa Shilingi Millions 20 hadi kufikia Millions 500. Akiongeza kuwa katika jitihada za chama kujali afya za wanachama wake chama huchangia kiasi cha fedha kwaajili ya wanachama katika Mfuko wa Taifa wa Bima ya Afya (NHIF) kwaajili ya matibabu ya wanachama pamoja na familia zao ili kuhakikisha kuwa wafanyabiashara hao wanakuwa na afya imara zitakazowawezesha kuzalisha mali. Mafanikio mengine yaliyoelezwa ni pamoja na kutoa gawio la faida kulingana na kiasi cha Jumla ya faida inayopatikana.

“Hakika afya ni msingi wa mtu katika kujenga uchumi, bila afya hatuwezi kufanya kazi wala mikopo haitaweza kurudi kwa wakati na hatuwezi fikia malengo tuliyojiwekea, ndio maana tukaweka utaratibu huu kwa wanachama wetu,” alisema Bw. Ringo Kwa upande wake Bw. Simon Massawe mwanachama na mnufaika wa Biashara SACCOS amesema Mkopo aliopata kupitia chama hicho umemuwezesha kuongeza bidhaa dukani kwake. Hivyo, kuongeza mzunguko wa biashara unaompa faida zaidi. Licha ya hivyo Bw. Massawe amesema faida hiyo imemsaidia kimaisha kwa kusomesha watoto vyuoni na sekondari jambo ambalo ni kati ya mambo ya msingi kwa mzazi.

Akiunga mkono manufaa ya vyama vya Akiba na Mikopo Bi. Eliline Kalugila mwanachama wa Biashara SACCOS amesema mkopo aliopata kutoka kwenye chama hicho kimemuwezesha kupanua mradi wake wa duka la vifaa vya ofisi, kuanzisha miradi mingine kama vile mifugo na kusomesha watoto.

“Namshukuru Mungu kwakuwa mkopo niliopata Biashara SACCOS umeniwezesha kufanya mambo mengi na kizuri zaidi ni kwamba riba yao ni ndogo sana niwasihaji wajasiriamali wengine ambao bado hawajajiunga watumie fursa hii,” alisema Bi. Kalugila

Aidha, Changamoto zilizobainishwa na wadau hao nyingi zilieleza elimu ndogo ya fedha na masuala ya Ushirika miongoni mwa wananchi wengi bado ni kikwazo kwa wengi kuendeleza biashara au hata kuanzisha biashara kwakukosa ujuzi wa namna bora ya kuendesha biashara. Hali hii hupelekea baadhi ya wanachama waliokopa kushindwa kurejesha mikopo kwa wakati na hata wengine kushindwa kabisa kutimiza wajibu huo.

Mfanyakazi wa Chama cha Ushirika wa Akiba na Mikopo cha Biashara SACCOS akitoa huduma kwa mwanachama wa katika Ofisi za Chama zilizopo Shinyanga mjini

AGRITERRA KUCHANGIA KASI YA MAENDELEO YA USHIRIKA NCHINI

Agriterra ni Shirika lisilo la Kiserikali (NGO) la Kimataifa linaloshughulikia na masuala ya Sekta ya Ushirika katika nchi mbalimbali lenye makao yake makuu Uholanzi. Shirika hili limekuwa likishughulikia na masuala ya Ushirika wa aina mbalimbali ikiwemo Kilimo, Ufugaji, umwagiliaji kwa kutoa Ushauri, mafunzo na nyenzo nyinginezo za kuhakikisha kuwa Sekta ya Ushirika inaimarika na kutoa mchango kwa Taifa ili kupunguza umasikini. Tanzania ni miongoni mwa nchi ambazo Agriterra imekuwa ikifanya shughuli zake kwa kuwafikia wakulima kupitia Vyama vya Ushirika kwa malengo ya kubaini changamoto zilizopo katika uendeshaji wa shughuli za Ushirika na kushirikiana kwa karibu na Vyombo vya Serikali pamoja na wadau wa maendeleo kutatua changamoto ili kuongeza kasi ya maendeleo katika Sekta ya Ushirika, Sekta inayogusa maisha ya watu moja kwa moja kupitia shughuli za kilimo zinazotoa ajira kwa wananchi wengi nchini. Mshauri wa Kibiashara wa Agriterra nchini Bw. Waziri Mikidadi katika mahojiano maalum amesema Shirika hilo limeanza shughuli zake hapa nchini kuanzia mwaka 2014 na mpaka sasa tayari tunafanya kazi na Vyama vya Ushirika katika maeneo mbalimbali nchini. Agriterra inafanya jitihada nyingi kuzifikia vyama hivyo kujua changamoto za wanaushirika katika kupiga hatua zaidi, kutoa ushauri wa kitaalamu na hata kusaidia wanaushirika kubadilishana uzoefu ndani na hata nje ya nchi kwa malengo ya kujifunza na kuongeza tija katika uendeshaji wa Vyama vya Ushirika.

“Agriterra imekuwa ikifanya kazi bega kwa bega na Serikali katika kusaidia maendeleo ya Sekta ya Ushirika nchini kwani tumeona Ushirika ni nguvu ya Pamoja inayoweza kumkwamua mwananchi na umaskini. Hivyo, moja ya nyenzo muhimu tunayotumia ni kutoa elimu kupitia mafunzo kwa Vyama vya Ushirika kuhusu masuala ya Uongozi, usimamizi wa fedha, utawala Bora na Uhamasishaji kwa wanaushirika hususani viongozi wa Vyama vya Ushirika ili kuimarisha uadilifu, weledi na uongozi bora wa Vyama,” alisema Bw. Mikidadi. Sambamba na kazi hizo Bw. Mikidadi huyo aliongeza kuwa Shirika hilo linafanya kazi katika kuendeleza Sekta ya Ushirika kwa kushirikiana na wadau wengine mbalimbali kama vile mabenzi, asasi za kiraia na nyinginezo zenye msukumo katika masuala ya Ushirika.

Mshauri wa Biashara wa Shirika la Agriterra Bw. Mikidadi Waziri akiongea na wakati wa kikao kazi cha kukusanya maoni ya wadau ya kuboresha Sera ya Ushirika (2002) Jijini Dar es salaam hivi karibuni

Akiongea wakati wa Warsha ya maboresho ya Sera ya Maendeleo ya Ushirika (2002) Bw. Mikidadi alipongeza hatua hiyo muhimu ya wadau kutoa maoni na mapendekezo ya kuboresha Sekta ya Ushirika. Akieleza ni muhimu wadau wa Ushirika kutoa maoni yatakayolenga kutatua changamoto za Sekta ili kujenga misingi itakayoongeza tija na ufanisi kwa kila mdau wa Ushirika hususani wanaushirika wenyewe kwani Sera inatoa dira na muelekeo wa Sekta nzima ya Ushirika.

“Wadau ni vizuri kwa pamoja tujadili na kutathmini changamoto zinazokabili Sekta hii ya Ushirika na kwa kufanya hivyo tuongeze uwezekano wa kuzitumia fursa zilizopo katika Sekta ya Ushirika. Sisi sote kama wadau wa Ushirika katika Nyanja mbalimbali niwaombe tutumie wasaa huu tuzungumze na kupendekeza njia za utatuzi wa changamoto za Sekta hii muhimu inayobeba maslahi makubwa ya kiuchumi ya nchi yetu,” alisema Bw. Waziri

Huku akiongeza kuwa Shirika hilo litaendelea kushirikiana kwa karibu na wadau wa Ushirika hususani Vyama vya Ushirika na kutoa wito kwa Vyama vya Ushirika kushirikiana na shirika hilo ili liweze kuendeleza azma yake ya kuendeleza na kuibua masuala yenye kuongeza msukumo chanya katika Sekta ya Ushirika. Agriterra tayari hapa nchini inafanya kazi na Vyama vya Ushirika katika zao la Korosho, mahindi, kahawa, maharage, mpunga, cocoa na alizeti na pia vyama vya akiba na mikopo Dira ya Shirika la Agriterra ni kukuza maendeleo ya wakulima kupitia vyama vya Ushirika hivyo kuimarisha mifumo ya kiuchumi na kijamii ili vyama viweze kujiimarisha na kujiendesha kibiashara kwa maendeleo endelevu ya wananchi vijijini Taifa kwa ujumla.

VIONGOZI WA USHIRIKA TANZANIA BARA NA ZANZIBAR KUONGEZA USHIRIKIANO

VIONGOZI katika Sekta ya Ushirika kutoka Tanzania Bara na Tanzania Zanzibar wamekubaliana kuongeza ushirikiano katika sekta hii ili kuweza kubadilishana uzoefu wa namna bora ya jinsi ya kusimamia na kuimarisha vyama vya ushirika hapa nchini. Makubaliano hayo yamefikwa wakati wa kikao kati ya Mrajis wa Vyama vya Ushirika na Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania Bara (TCDC), Dkt. Benson Ndiege na Mrajis wa Vyama vya Ushirika Tanzania Zanzibar, Khamis David Simba, kilichofanyika Jijini Dodoma mwishoni mwa mwaka 2019.

Mrajis wa Vyama vya Ushirika Tanzania Zanzibar, Khamis David Simba ambaye ameambatana na Viongozi wa Taasisi ya fedha ya Ushirika Zanzibar Faraja Union Limited (Financial Access Reliability by Joint Action – FARAJA) alikuwa katika ziara Tanzania Bara kutembelea na kujionea mafanikio yaliyopatikana katika baadhi ya vyama vya ushirika vinavyofanya vizuri katika mikoa ya Dar Es Salaam, Dodoma na Iringa. Akiongea katika kikao hicho, Mrajis wa Vyama vya Ushirika na Mtendaji Mkuu wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania Bara (TCDC), Dkt. Benson Ndiege amewapongeza viongozi kutoka Zanzibar kwa uamuzi wao wa kufanya ziara ya kujifunza na kupata uzoefu kutoka Tanzania Bara kwenye vyama vya ushirika vinavyofanya vizuri ili waweze pamaoja na mambo mengine kuiendesha kwa mafanikio Taasisi ya FARAJA. “Vyama vya Ushirika ni taasisi nzuri na zina manufaa makubwa kwa Wanaushirika, tatizo ni baadhi ya viongozi wanaoendesha na kuvisimamia vyama vya ushirika kutokuwa waaminifu na waadilifu, hivyo lazima viongozi wa Ushirika tuweke mfumo mzuri wa kusimamia vyama hivi,” amesema Dkt. Ndiege.

Dkt. Ndiege amewataka viongozi wa ushirika kutoka Zanzibar kujifunza na kujielimisha kutokana na mafanikio na changamoto watakazojionea kwenye uendeshaji wa vyama vya ushirika watakavyovitembelea hapa nchini ikiwa ni pamoja na Shirikisho la Vyama vya Ushirika nchini (TFC) na Chama Kikuu cha Ushirika wa Akiba na Mikopo (SCCULT). Mrajis wa Vyama vya Ushirika Tanzania Zanzibar, Khamis David Simba, amesema kuwa lengo la ziara yao kama viongozi wa Serikali wanaosimamia Sekta ya Ushirika Zanzibar na viongozi wa Taasisi ya FARAJA limeleta matumaini makubwa kutimia kwa kuwa wameweza kubadilishana mawazo na uzoefu na viongozi wenzao wa Tanzania Bara kwenye uendeshaji na usimamizi wa Vyama vya Ushirika.

“Tumejifunza mengi na tumepata darasa zuri, kwa kubadilishana mawazo na kubaini baadhi ya sababu zinazotufanya tusiweze kupata mafanikio makubwa katika uendeshaji na usimamizi wa Vyama vya Ushirika katika maeneo yetu,” amesema Khamis David Simba, Mrajis wa Vyama vya Ushirika Tanzania Zanzibar.

FARAJA ni taasisi ya fedha inayoundwa na Vyama vya Ushirika wa Akiba na Mikopo (SACCOS), Vyama vya Uzalishaji na Vikundi vya Wajasiliamali vilivyosajiliwa rasmi kwa mujibu wa Sheria ya Vyama vya Ushirika ya Zanzibar. Taasisi hii inaendeshwa kwa kufuata misingi na kanuni za ushirika na Inafanya kazi Zanzibar (Unguja na Pemba).

SERIKALI HAITAINGILIA VYAMA VYA USHIRIKA VINAVYOFUATA SHERIA

SERIKALI haitaingilia Vyama vya Ushirika nchini vinavyofuata sheria na taratibu katika uendeshaji wake, isipokuwa pale panapojitokeza ukiukwaji wa Misingi ya Ushirika na panapokuwa na ubadhilifu wa mali za Wanaushirika unaofanywa na baadhi wa viongozi wa vyama hivvo.

Mkuu wa Mkoa wa Tabora , Bw. Aggrey Mwanri,
akiwa katika Kikao cha Wadau wa Ushirika Mkoa wa Tabora

Angalizo hilo limetolewa na Mwenyekiti wa Tume ya Maendeleo ya Ushirika Tanzania (TCDC), Dkt. Titus Kamani pamoja na Mkuu wa Mkoa wa Tabora, Aggrey Mwanri, mwishoni mwa mwaka 2019 mjini Tabora, walipokuwa wakiongea kwenye Kikao cha Wadau wa Ushirika mkoa wa Tabora kilichofanyika katika ukumbi wa Mtemi Isike Mwanakiyungi – Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Tabora.

“Serikali haiwezi kuingilia Vyama vya Ushirika vinavyofuata sheria na taratibu katika uendeshaji wake isipokuwa panapojitokeza ukiukwaji wa Misingi ya Ushirika na panapokuwa na ubadhilifu na wizi wa mali za Wanaushirika unaofanywa na baadhi ya viongozi, hatutanyamaza, tutachukua hatua,” amesema Dkt. Kamani.

Dkt. Kamani amewahimiza Viongozi wa Vyama vya Ushirika kuwa waaminifu na waadilifu katika kusimamia mali za wanaushirika walizokabidhiwa na wanachama wenzao kuzisimamia kwa niaba yao na kuweza kupata faida ya pamoja itayowawezesha kuboresha maisha yao.

Aidha, Mkuu wa Mkoa wa Tabora, Mhe. Aggrey Mwanri, amesema Serikali mkoani humo haitasita kuwachulia hatua kali za kisheria viongozi wa vyama vya ushirika wanaokiuka sheria na taratibu za uendeshaji wa vyama ushirika kwa kisingizio kuwa ushirika ni mali yao na Serikali haiwezi kuwaingilia.

“Ushirika siyo kichaka cha baadhi ya watu kuiba; hatutaruhusu, tutawakamata wakati wanaiba, hatutasubiri na tutawatia ndani. Wapo viongozi wa ushirika wazuri tu, anaweza kuwa Mwenyekiti au Katibu Meneja, hao watakuwa marafiki wa Serikali na hawatasumbuliwa,” amesema Mkuu wa Mkoa wa Tabora.

Akizungumza katika Kikao hicho, Mwenyekiti wa Chama cha Mapinduzi Mkoa wa Tabora ambaye ni pia ni Mwanaushirika, Hassan Wakasuvi, amewataka viongozi wa vyama vya ushirika katika maeneo yanayolima zao la Tumbaku wasimamie masharti wanayojiwekea ili kuondokana na adha inayojitokeza wakati msimu wa kuuza Tumbaku.

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Mhe. Umyy Mwalimu, akizungumza katika Kikao cha Wadau wa Ushirika Mkoa wa Tabora akiwa na Mkuu wa Mkoa wa Tabora, Bw. Aggrey Mwanri.

“Viongozi wa vyama vya ushirika simamieni masharti mnayojiwekea, ili kuinua thamani ya zao la Tumbaku na kuondokana na bei za aina mbili, ikiwemo bei ya makinikia ambayo inakuwa ni ya kinyonyaji kwa wakulima,” amesema Wakasuvi.

Waziri wa Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto, Mhe. Umyy Mwalimu, akizungumza katika Kikao hicho, amewataka Wanaushirika kote nchini kuchangamkia Bima ya Afya inayotolewa mahsusi kwa wanachama wa Vyama vya Ushirika – Ushika Afya.

“Viongozi wa Vyama vya Ushirika wahimizeni Wanachama wenu kujiunga na Bima ya Afya inayotolewa kwa wanachama wa Vyama vya Ushirika – Ushika Afya, kwa kuwa ni muhimu kwa afya na maendeleo ya familia zao; na inatolewa kwa gharama nafuu ya Shilingi 76,800/ (mtu mzima) na Shilingi 50,400/ (mtoto) kwa mwaka,” amesema Mhe. Umyy Mwalimu.

JARIDA LA USHIRIKA

Jarida la Tume ya Ushirika na Maendeleo JAN - MACHI 2020

www.ushirika.go.tz

ushirika@ushirika.go.tz

[ushirika_tcdc](https://www.instagram.com/ushirika_tcdc)

[@ushirika_tcdc](https://twitter.com/ushirika_tcdc)

Tume ya Mendeleo Ushirika

“Ushirika - Pamoja Tujenge Uchumi Imara na Endelevu”